

Sygn. akt **VII U 319/15**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2015 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Lucyna Stąsik - Żmudziak

Protokolant - st. sekr. sądowy Wioletta Wójtowicz

po rozpoznaniu w dniu 21 września 2015 roku w Lublinie

sprawy S. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania S. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału (...)

z dnia 10 grudnia 2013 roku, znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala S. B. prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych od dnia(...) roku.

VII U 319/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 grudnia 2013 roku, znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w L., odmówił S. B. przyznania emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku (Dz. U. z 1983 r., nr 8, poz. 43 ze zm.). W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 roku nie osiągnął 25 lat ogólnego stażu ubezpieczeniowego oraz 15 lat stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (decyzja – k. 30 akta emerytalne).

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł S. B. wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury. Wnosił m.in. o uwzględnienie okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 1 października 1977 roku do 14 października 1979 roku (odwołanie – k. 2 akt sprawy).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację wyrażoną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji (odpowiedź na odwołanie - k. 3 – 3 v. a. s.).

Wyrokiem z dnia 21 sierpnia 2014 roku, wydanym w sprawie VII U 258/14, tutejszy sąd oddalił odwołanie (wyrok - k. 24 a.s.).

W wyniku apelacji ubezpieczonego, Sąd Apelacyjny w Lublinie, wyrokiem z dnia 21 stycznia 2015 roku, III AUa 906/14, uchylił powyższy wyrok i przekazał sprawę tutejszemu sądowi do ponownego rozpoznania, pozostawiając mu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego (wyrok - k. 45 a.s.).

Sąd Apelacyjny wskazał, iż rozstrzygnięcie sprawy wymaga poczynienia przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych odnośnie wykonywania przez wnioskodawcę pracy w gospodarstwie rolnym na warunkach pozwalających na jej uwzględnienie przy ustalaniu prawa do emerytury. Ustalenia te winny dotyczyć wielkości posiadanego i prowadzonego przez ojca wnioskodawcy gospodarstwa rolnego, rodzaju i rozmiaru prowadzonej w tym gospodarstwie działalności rolniczej, ilości osób pracujących w tym gospodarstwie, sytuacji życiowej ubezpieczonego, miejsca jego zamieszkiwania oraz faktycznego wykonywania pracy w gospodarstwie, rodzaju oraz rozmiaru tej pracy.

W tym celu Sąd I instancji miał przesłuchać dokładnie wnioskodawcę, świadków, których zeznania zostały załączone do akt rentowych, ewentualnie innych zaferowanych przez strony. W miarę potrzeby Sąd pierwszej instancji miał przeprowadzić inne dowody, jeśli uzna je za konieczne dla rozstrzygnięcia sprawy, ustalając w sposób niebudzący wątpliwości okoliczności dotyczące spełnienia przez S. B. na dzień 1 stycznia 1999 roku, kwestionowanych przez organ rentowy warunków stażowych.

W toku ponownego rozpoznania sprawy strony podtrzymały pierwotnie zgłoszone żądania (protokół – k. 65 v. a.s. oraz 69 v. a.s.).

Ponownie rozpoznając sprawę, Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

S. B. urodzony (...) w dniu (...) roku złożył wniosek o emeryturę, w którym wskazał, iż nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego (wniosek – k. 1-3 a.e.).

Na podstawie przedłożonych wraz z wnioskiem oraz zgromadzonych w aktach ubezpieczeniowych dokumentów organ rentowy ustalił na dzień 1 stycznia 1999 roku łączny okres podlegania ubezpieczeniom w wymiarze 23 lat, 10 miesięcy i 19 dni, na który składa się 20 lat, 10 miesięcy i 24 dni okresów składkowych, rok 4, miesiące i 17 dni okresów nieskładkowych oraz rok, 7 miesięcy i 8 dni okresu uzupełniającego. Ponadto wnioskodawca udowodnił 14 lat, 6 miesięcy i 28 dni stażu pracy w warunkach szczególnych. (decyzja - k. 30 a.e.).

W toku pierwszego rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy zaliczając wnioskodawcy okresy przebywania na zwolnieniach lekarskich po 15 listopada 1991 roku w wymiarze 8 miesięcy i 17 dni do stażu pracy w warunkach szczególnych uznał, iż S. B. spełnił warunek wymaganego 15-letniego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych jednak nie legitymował się 25-letnim ogólnym stażem ubezpieczeniowym wobec powyższego Sąd odwołanie oddalił.

Stosując się do wytycznych Sądu Apelacyjnego ustaleniu podlegała kwestia dotycząca wykonywania przez wnioskodawcę pracy w gospodarstwie rolnym na warunkach pozwalających na jej uwzględnienie przy ustalaniu prawa do emerytury.

W celu dokonania niezbędnych ustaleń Sąd dopuścił dowody z dokumentów znajdujących się w aktach emerytalnych wnioskodawcy oraz zgromadzonych w toku postępowania oraz dowodów osobowych w postaci zeznań wnioskodawcy (protokół k. 65 v. – 66 a.s. oraz 70 a.s.) i zeznań świadków: Z. P. (protokół – k. 66 – 66 v. a.s.) oraz M. G. (protokół – k. 69 v. a.s.).

W okresie od 1 października 1977 roku do 14 października 1979 roku S. B. mieszkał z rodzicami, którzy posiadali gospodarstwo rolne w B. o powierzchni 4,60 ha. W obrębie w/w gospodarstwa rodziców skarżącego znajdował się dom mieszkalny oraz budynki gospodarcze tj. obora, stodoła i poddach. Następnie skarżący od dnia 15 października 1979 roku rozpoczął pracę w Państwowej (...) w L. na stanowisku mechanik napraw pojazdów samochodowych wyłącznie w kanałach remontowych (zeznania wnioskodawcy – k.65 v. – 66 a.s., zeznania świadka Z. P. – k. 66 – 66 v. a.s., zeznania świadka M. G. – k. 69 v. a.s., świadectwo – k. 15 a.e.).

Wnioskodawca ma starsze rodzeństwo, które w latach 1977-1979 już nie mieszkało w gospodarstwie rodziców. Siostra skarżącego wyjechała na (...), zaś brat po zawarciu związku małżeńskiego wyprowadził z domu. Rodzice wnioskodawcy utrzymywali się wyłącznie z omawianego gospodarstwa, zaś w okresie od 1 października 1977 roku do 14 października 1979 roku S. B. pomagał rodzicom w jego prowadzeniu (zeznania wnioskodawcy – k.65 v. – 66 a.s., zeznania świadka Z. P. – k. 66 – 66 v. a.s., zeznania świadka M. G. – k. 69 v. a.s.).

W przedmiotowym gospodarstwie rolnym były uprawiane: zboża, ziemniaki oraz buraki. Ponadto hodowane były zwierzęta: 2 konie, 4 krowy, świnie w ilości od 5 do 9 sztuk oraz kury (zeznania wnioskodawcy – k.65 v. – 66 a.s., zeznania świadka Z. P. – k. 66 – 66 v. a.s., zeznania świadka M. G. – k. 69 v. a.s.).

Wszelkie prace w gospodarstwie wykonywane były ręcznie. Do obowiązków S. B. należało m.in. robienie obrządku, ścielenie pod bydło, karmienie zwierząt, zbieranie drzewa na opał, wywożenie i roztrzaskanie obornika, parowanie ziemniaków dla świń. Wnioskodawca pracował przy żniwach, zwoził zborze z pola, wykonywał omłoty. W okresie jesiennym skarżący pracował przy wykopkach. Zwoził ziemniaki do piwnicy (zeznania wnioskodawcy – k.65 v. – 66 a.s., zeznania świadka Z. P. – k. 66 – 66 v. a.s., zeznania świadka M. G. – k. 69 v. a.s.).

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów, a także zeznań świadków i samego wnioskodawcy.

Sąd dał wiarę zeznaniom wnioskodawcy oraz zeznaniom świadków Z. P. i M. G.. Zeznania powyższych świadków oraz wnioskodawcy były ze sobą spójne oraz wzajemnie się uzupełniały. Świadczenie ci, jako osoby obce względem wnioskodawcy, mieszkające w tej samej wsi w B., mogli w obiektywny sposób wypowiedzieć się na temat okoliczności, co do których mieli okazję nabyć dostateczną wiedzę.

Sąd obdarzył wiarą zgromadzone w sprawie dowody nieosobowe w postaci dokumentów, znajdujące się w aktach organu rentowego oraz aktach osobowych. Były one przechowywane przez uprawniony podmiot, nie noszą śladów podrobienia ani przerobienia. Ich treść nie była kwestionowana przez żadną ze stron, nie budziły one również wątpliwości Sądu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 roku, poz. 748), mężczyznom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat oraz okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat. Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Przepis art. 32 ust. 2 cytowanej ustawy stanowi, że za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie, których osobom wymienionym w ust. 2 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (art. 32 ust. 4 ustawy).

Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, póź. 43 ze zm.) okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których

praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Według przepisu § 3 cytowanego rozporządzenia okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia.

Natomiast przepis § 4 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Jednocześnie przepis § 1 ust. 2 rozporządzenia stanowi, że właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalają w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B.

Sumując powyższe, aby nabyć prawo do emerytury S. B. musiał spełnić łącznie następujące przesłanki:

- 1) osiągnąć obniżony do 60 lat wiek emerytalny;
- 2) nie przystąpić do otwartego funduszu emerytalnego;
- 3) na dzień 1 stycznia 1999 r. udowodnić:
 - a) co najmniej 15-letni okres wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz
 - b) staż pracy w wymiarze co najmniej 25 lat.

Bezspornym jest, że skarżący w dniu wydania zaskarżonej decyzji ukończył wymagane 60 lat oraz że, nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. W toku pierwszego rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy uznał, iż S. B. spełnił warunek wymaganego 15-letniego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych zatem spornym pozostawał jedynie 25-letni okres ogólnego stażu pracy.

Odnosząc się do wykonywanej przez wnioskodawcę pracy w gospodarstwie rolnym przywołania wymaga treść przepisu art. 10 ust. 1 pkt. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu ubezpieczeń Społecznych, który stanowi, iż przy ustalaniu prawa do emerytury oraz obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również, traktując je jak okresy składkowe, okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia, przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Z treści w/w przepisu wynika zatem, że przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe, przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia. Oznacza to, że w sytuacji wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym przez osobę niebędącą jego rolnikiem, po ukończeniu przez nią 16 roku życia i w okresie przed 1 stycznia 1983 roku, istnieje możliwość uwzględnienia tego okresu jako okresu składkowego, bez konieczności opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników.

Zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego jak i w judykaturze ustawy panuje pogląd, że osobą, która ubiega się o zaliczenie okresu pracy w gospodarstwie rolnym do stażu ubezpieczenia, spełnia kryteria pojęcia domownika,

określonego w art. 6 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz.U. z 2013r. poz. 1403 ze zm.). Domownik to osoba bliska rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa albo w bliskim sąsiedztwie, stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy. Osoba taka powinna wykonywać pracę w gospodarstwie rolnym w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy pracowników, tj. minimum 4 godziny dziennie (wyroki Sądu Najwyższego z 2 lutego 1997r. II UKN 96/96, OSNP 1997/23/473, z 13 listopada 1998r. II UKN 299/98, 10 maja 2000r. II UKN 535/99, Lex 49141).

W świetle zgromadzonego w toku postępowania materiału dowodowego uznać należy, iż S. B. spełnia powyższe warunki do zaliczenia do ogólnego stażu pracy, pracy wykonywanej w gospodarstwie rolnym w okresie od 1 października 1977 roku do 14 października 1979 roku – wynoszący 2 lata i 14 dni. Łącznie zaś z uwzględnionymi przez organ rentowy okresami składkowymi i nieskładkowymi w wymiarze 23 lat, 10 miesięcy i 19 dni, ogólny staż ubezpieczeniowy skarżącego wynosi 25 lat.

Jak więc wynika z poczynionych ustaleń S. B. legitymuje się ogólnym stażem pracy wynoszącym 25 lat, ukończył 60 lat życia, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego oraz pracował w warunkach szczególnych ponad wymagane 15 lat. Tym samym wnioskodawca spełnia wszelkie przesłanki do ustalenia mu prawa do emerytury od dnia (...) roku, tj. od dnia złożenia wniosku o emeryturę.

Z tych względów Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i na mocy wyżej wskazanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.